

Sygn. akt II CNP 9/16

POSTANOWIENIE

Dnia 24 sierpnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 24 sierpnia 2016 r.
skargi E. Z. o stwierdzenie niezgodności
z prawem prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 8 listopada 2013 r., sygn. akt I ACa (...)
wydanego w sprawie z powództwa E. Z.
przeciwko Skarbowi Państwa - Sądowi Okręgowemu w P.
o ochronę dóbr osobistych,

1) odrzuca skargę,

**2) zasądza od skarżącej na rzecz Skarbu Państwa -
Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 900,-
(dziewięćset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania
skargowego.**

UZASADNIENIE

Powódka E.Z. wniosła o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 8 listopada 2013 r., oddalającego apelację od wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 7 września 2010 r., którym oddalono powództwo o ochronę dóbr osobistych i zapłatę przeciwko Skarbowi Państwa – Sądowi Okręgowemu w P.

Skarżąca wskazała, że przedmiotem zaskarżenia jest wyrok w całości, wyodrębniając jako samodzielny przedmiot zaskarżenia błędne – jej zdaniem – rozstrzygnięcie o kosztach postępowania, w szczególności o zwrocie opłaty od skargi kasacyjnej. Skarżąca podniosła, że wyrok jest niezgodny z art. 417 § 1 k.c., art. 417¹ § 2 k.c., art. 424^{1b} k.p.c., art. 365 § 1 k.p.c. w zw. z art. 424^{1b} k.p.c., art. 40 prawa o ustroju sądów powszechnych, art. 24 k.c. oraz art. 79 § 1 pkt 1 lit. e ustawy o kosztach postępowania w sprawach cywilnych.

Powódka przyznała, że wprowadzie wniesienie skargi kasacyjnej od zaskarżonego orzeczenia było możliwe, ale w konkretnych okolicznościach sprawy jej zdaniem byłoby nieracjonalne i nierozsądne gdyż po pierwsze - Sąd Najwyższy uchylając pierwszy wyrok Sądu Apelacyjnego nie odniósł się do zarzutu kasacyjnego naruszenia art. 424^{1b} k.p.c. i art. 417¹ § 2 k.p.c., co nasuwa wniosek, że zaakceptował pogląd sądu odwoławczego o niemożności badania zgodności z prawem wytyków judykacyjnych, po drugie – wniesienie skargi kasacyjnej było niecelowe z uwagi na wątpliwą skuteczność oraz możliwość wydłużenia postępowania. Podniosła, że wystąpiła bezpośrednio ze skargą konstytucyjną do Trybunału Konstytucyjnego, który postanowieniem z dnia 17 września 2014 r. odmówił nadania skardze dalszego biegu, a postanowieniem z dnia 15 stycznia 2015 r. nie uwzględnił zażalenia na powyższe postanowienie.

Motywuując wystąpienie wyjątkowego wypadku w rozumieniu art. 424¹ § 2 k.p.c. stwierdziła, że niezgodność z prawem wynika z naruszenia konstytucyjnych praw skarżącej do: ochrony godności i dobrego imienia, w tym także dobrej zawodowej reputacji (art. 30 Konstytucji), prawa do równego traktowania przez władzę publiczną (art. 32 Konstytucji), prawa do sprawiedliwego rozpatrzenia bez

nieuzasadnionej zwłoki przez niezawisły sąd (art. 45 Konstytucji), prawa do równej dla wszystkich ochrony prawnej praw majątkowych (art. 64 ust. 2 Konstytucji), prawa do naprawienia szkody (w tym także niemajątkowej) wyrządzonej działaniem władzy publicznej (art. 77 ust. 2 Konstytucji).

Sąd Najwyższy zważył:

Zgodnie z art. 424¹ k.p.c. można żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego wyroku w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe (§ 1), a w wyjątkowych wypadkach, gdy niezgodność z prawem wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela, można także żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego wyroku sądu pierwszej lub drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych, chyba że jest możliwa zmiana lub uchylenie wyroku w drodze innych przysługujących stronie środków prawnych (§ 2).

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest środkiem prawnym mającym, poprzez zakwestionowanie zgodności z prawem orzeczenia, przesądzić jedną z przesłanek deliktowej odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa. Stanowi ona nadzwyczajny, sformalizowany środek procesowy, zatem regulujące ją przepisy powinny być wykładane ściśle (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2006 r., I CNP 14/06, nie publ., z dnia 28 marca 2007 r., II CNP 124/06, nie publ., z dnia 25 marca 2009 r., V CNP 93/08, nie publ., z dnia 3 czerwca 2009 r., IV CNP 116/08, nie publ.). Zgodnie z ugruntowanym poglądem judykatury niezgodność musi mieć charakter kwalifikowany, a nadto oczywisty. Orzeczenie niezgodne z prawem to widocznie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami, albo wydanie w wyniku rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa, które jest oczywiste i nie wymaga głębszej analizy prawnej, uchybiające ogólnie przyjętym standardom rozstrzygnięć, któremu towarzyszy rażąco błędna wykładnia lub niewłaściwe zastosowanie prawa (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego

z dnia 4 stycznia 2007 r., V CNP 132/06, OSNC 2007, nr 11, poz. 174; z dnia 7 lipca 2006 r., I CNP 33/06, OSNC 2007, nr 2, poz. 35; z dnia 31 marca 2006 r., IV CNP 25/05, OSNC 2007, nr 1, poz. 17). Oznacza to, że podstawą uwzględnienia skargi nie może być każde uchybienie przepisom prawa, nawet jeżeli wystąpiło w toku postępowania (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2007 r., II CNP 129/07, nie publ., z dnia 29 października 2008 r., IV CNP 45/08, nie publ.).

Zgodnie z art. 424⁵ § 1 k.p.c., do elementów konstrukcyjnych skargi należą: oznaczenie zaskarżonego orzeczenia, przytoczenie i uzasadnienie podstaw skargi, wskazanie przepisu prawa, z którym zaskarżone orzeczenie jest niezgodne, uprawdopodobnienie powstania szkody w wyniku wydania zaskarżonego orzeczenia oraz wykazanie, że wzruszenie zaskarżonego orzeczenia w innym trybie nie było i nie jest możliwe.

Wykładnia gramatyczna art. 424¹ § 2 k.p.c. jednoznacznie wskazuje, że przewidziany w nim wyjątek od zasady określonej w § 1 uzależnia dopuszczalność skargi od kumulatywnego spełnienia dwóch przesłanek: istnienia wyjątkowego wypadku, który uniemożliwił wniesienie środka odwoławczego lub środka zaskarżenia oraz występowania niezgodności z prawem o kwalifikowanym charakterze, wynikającej z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela. Pojęcie wyjątkowych wypadków uzasadniających złożenie skargi odnosi się zarówno do przyczyn niezgodności z prawem orzeczenia, jak i okoliczności wskazujących dlaczego strona nie wykorzystała możliwości jego zaskarżenia (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 2006 r., II CNP 85/06, z dnia 9 czerwca 2006 r., IV CNP 47/06). Judykatura i piśmiennictwo zgodnie przyjmują, że wyłącznie zaistnienie okoliczności stanowiących niezawinioną przez stronę i jej pełnomocnika usprawiedliwioną przyczynę niewykorzystania wszystkich dostępnych środków prawnych może świadczyć o wystąpieniu przesłanki „wyjątkowości”. Świadoma rezygnacja strony z wniesienia skargi kasacyjnej (bez względu na to czy wynikająca z subiektywnego przeświadczenia o braku podstaw do jej wniesienia, wątpliwości co do jej skuteczności) czy zawiniona przez nią niemożność skorzystania z tego środka czynią skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem niedopuszczalną (por. postanowienia Sądu Najwyższego

z dnia 23 stycznia 2008 r., V CNP 187/07, z dnia 9 maja 2008 r., I CNP 19/08, z dnia 20 kwietnia 2007 r., IV CNP 37/07, z dnia 22 marca 2007 r., II CNP 35/07, z dnia 7 lutego 2008 r., IV CNP 217/07, z dnia 26 czerwca 2009 r., V CNP 37/09, z dnia 24 lipca 2007 r., IV CNP 124/07, z dnia 30 maja 2008 r., III CNP 22/08). Wszelkie zaniechania i uchybienia w tym względzie, zarówno strony, jak i jej pełnomocnika, obciążają stronę. Stanowisko to jednoznacznie potwierdzają dalsze judykaty podkreślające, że nawet wadliwa informacja o treści orzeczenia przekazana stronie przez pełnomocnika, nie jest okolicznością wyłączającą winę strony w uchybieniu czynności procesowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2016 r., III CNP 1/16). Wyjaśniono, że przyczyny muszą mieć charakter wyjątkowy w znaczeniu obiektywnym, co oznacza, że chodzi o szczególne okoliczności obiektywnie uniemożliwiające stronie wniesienie środka zaskarżenia, a nie o okoliczności subiektywne, wynikające z woli lub zaniedbań strony, zatem strona wnosząca skargę musi wykazać, że nieskorzystanie przez nią z przysługującego środka prawnego nastąpiło z nadzwyczajnych powodów, takich jak ciężka choroba, katastrofa, klęska żywiołowa czy wyjątkowe okoliczności leżące po stronie osób trzecich, które obiektywnie rzecz biorąc uniemożliwiły wniesienie środka zaskarżenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 2016 r., II CNP 37/15, z dnia 4 grudnia 2015 r., II CNP 31/15, z dnia 15 października 2015 r., IV CNP 18/15).

Zdaniem Sądu Najwyższego subiektywna ocena skarżącej co do „nieracjonalności i nierozsądnej” możliwości wykorzystania przysługującego jej nadzwyczajnego środka zaskarżenia, umotywowana w sposób przedstawiony wyżej, nie zasługuje na uwzględnienie. Konsekwentnie oznacza to, że nie wystąpiły okoliczności niezawinione i usprawiedliwiające zaniechanie wykorzystania przez skarżącą przysługujących środków prawnych, kwalifikowane jako normatywny wyjątek w rozumieniu art. 424¹ § 2 k.p.c. W tym stanie rzeczy badanie kolejnej przesłanki dotyczącej naruszenia praw konstytucyjnych skarżącej jest zbędne i niecelowe.

Z tych względów Sąd Najwyższy odrzucił skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku (art. 424⁸ § 2 k.p.c.). Na wniosek Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, zawarty w odpowiedzi na skargę,

Sąd Najwyższy zasądził od skarżącego na jej rzecz zwrot kosztów postępowania (art. 98 w zw. z art. 108 § 1 i art. 424¹² w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c.).

aj